

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 16.11.2006
KOM(2006) 695 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Išsami Garantijų fondo veiklos ataskaita

{SEC(2006) 1460}

TURINYS

1.	Įvadas	3
2.	Fondo veikla ir svarbiausi pokyčiai 2003-2006 m.	3
2.1.	Operacijos, kurioms naudojamas Fondas.....	3
2.1.1.	Pagrindiniai EIB suteiktų garantijų bruožai.....	4
2.1.2.	Fondo garantijos makrofinansinės pagalbos ir Euratomo operacijoms	4
2.2.	Fondo atidėjimų sudarymas	4
3.	Fondo raida ir veikla 2003–2006 m.	5
3.1.	Sąjungos biudžeto saugojimas nuo reikalavimų, susijusių su išsipareigojimų nevykdymu.....	5
3.2.	Fondo turto raida.....	5
3.3.	Biudžetinė drausmė.....	6
4.	Garantijų fondo parametrai	6
4.1.	Pajėgumas	7
4.2.	Pagrindiniai parametrai	7
4.3.	Bendrijos garantijų EIB sąlygos (2007–2013 m. naujoji finansinė programa).....	7
5.	Naujasis atidėjimų sudarymo mechanizmas	8
5.1.	Pagrindiniai faktai	8
5.2.	Pagrindiniai naujojo atidėjimų sudarymo mechanizmo principai.....	8
6.	Perspektyva	10
6.1.	Nauja plėtra	10
6.2.	Naujas EIB skolinimo užsienyje įgaliojimas	10
6.3.	Fondo turto valdymo institucinės tvarkos peržiūra.....	10
7.	Išvada	11

1. ĮVADAS

1994 m. spalio 31 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 2728/94 (toliau – Fondo reglamentas) buvo įsteigtas Išorės veiksmų garantijų fondas (toliau – Fondas), skirtas atlyginti Bendrijos kreditoriams, jei Bendrijos suteiktų paskolų arba paskolų garantijų gavėjai neįvykdytų savo įsipareigojimų.

Kaip nustatyta Fondo reglamente, pirmą kartą Fondo veikla buvo apžvelgta 1998 m.¹. Kartu Komisija pateikė pasiūlymą iš dalies pakeisti Fondo reglamentą. Vadovaujantis 1999 m. gegužės 25 d. Reglamentu Nr. 1149/1999², kuriuo, be kitų dalykų, buvo iš dalies pakeistas Fondo reglamento 9 straipsnis, turi būti parengtos dar dvi išsamios Fondo veiklos ataskaitos *sudarius pirmąją stojimo sutartį ... ir iki 2006 m. gruodžio 31 d.*, baigiantis dabartinėms 2000–2006 m. finansinėms perspektyvoms (tai yra ši ataskaita).

Pasirašius dešimties valstybių stojimo sutartį 2003 m. balandžio 19 d., antroji išsami Fondo veiklos ataskaita buvo priimta 2003 m. spalio mėnesį³.

Šią ataskaitą papildė Komisijos tarnybų darbo dokumentas (toliau – priedas)⁴, kuriame pateikiami diagramos, lentelės ir priedai.

2. FONDO VEIKLA IR SVARBIAUSI POKYČIAI 2003–2006 M.

2.1. Operacijos, kurioms naudojamas Fondas

1994 m. Garantijų fondas buvo įkurtas siekiant sumažinti poveikį biudžetui, atsirandantį dėl reikalavimų įvykdyti įsipareigojimus, susijusius su Bendrijų biudžeto garantijomis, suteiktomis skolinimo operacijoms trečiosiose šalyse, ir sukurti biudžetinės drausmės priemonę.

Skolinimo operacijos, kurioms naudojamas Fondas, yra susijusios su trimis skirtingomis priemonėmis, kurių operacijoms taikomos Bendrijų biudžeto garantijos: Europos investicijų banko (EIB) paskolų užsienyje garantijos, Euratomo paskolos užsienyje ir ES makrofinansinės pagalbos (MFP) paskolos trečiosioms šalims.

Fondas prisiima paskolų ir paskolų garantijų **trečiosioms šalims** riziką. Po 2003 m. pateiktos išsamios ataskaitos Komisija pateikė pasiūlymą iš dalies pakeisti Fondo reglamentą siekiant atsižvelgti į būsimus Europos Sąjungos plėtros etapus. Šis antrasis dalinis Fondo reglamento pakeitimas padarytas 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 2273/2004⁵. Kaip nustatyta šiuo pakeitimu, jei trečiosios šalys tampa valstybėmis narėmis, garantijas jų paskoloms teikia nebe Fondas, o Sąjungos biudžetas. Taikant šį reglamentą

¹ Parlamentas ir Taryba yra reguliariai išsamiai informuojami apie visus su Fondu susijusius aspektus. Kiekvienais metais metinėje ataskaitoje išanalizuojamas Fondo valdymas (žr. paskutinę ataskaitą COM(2006)366 ir priedą SEC(2006)891).

Kas pusę metų biudžeto valdymo institucijai teikiama bendrajame biudžete numatytų garantijų ataskaita (žr. paskutinę ataskaitą COM(2006)452 ir priedą SEC(2006)1071).

² Reglamento Nr. 1149/1999 1 straipsnio 4 dalis.

³ COM (2003) 604, 2003 10 13.

⁴ SEC(2006)[...].

⁵ OL L 396, 2004 12 31, 28 p.

2005 m. pradžioje, dėl plėtros beveik 339 mln. EUR suma atiteko Bendrijos biudžetui, tad sumažėjo Fondo lėšos.

2005 m. pabaigoje Fondas buvo suteikęs garantijų paskoloms už 13,680 mlrd. EUR, iš kurių 13,554 mlrd. EUR buvo skirta nesumokėtoms palūkanoms ir 126 mln. EUR susikaupusioms palūkanoms. Fondo turtas sudarė 1,324 mln. EUR (žr. priedo 1 diagramą).

2.1.1. Pagrindiniai EIB suteiktų garantijų bruožai

Daugiausia Fondas buvo naudojamas EIB paskoloms trečiosiose šalyse garantuoti⁶. Kai paskolos su garantija gavėjas negrąžina jos nustatytą dieną, EIB paprašo Komisijos apmokėti išsipareigojimo neįvykdžiusio skolininko negrąžintą sumą pagal atitinkamą garantijos sutartį. Jei EIB, be Bendrijos garantijos, turi kitą valstybinį ar privatų laiduotoją, jis privalo pasinaudoti tokiomis trečiųjų šalių garantijomis prieš prašydamas ES vykdyti garantinius išsipareigojimus.

Bendrijos garantija apima visą skolinimo operacijos su garantija trečiosiose šalyse kredito riziką, nebent taikomi rizikos pasidalijimo mechanizmai. Pastaruoju atveju Bendrija teikia garantiją tik specifinei politinei rizikai, o nepolitinę riziką prisiima ir mažina EIB.

2.1.2. Fondo garantijos makrofinansinės pagalbos ir Euratomo operacijoms

Tokio pobūdžio operacijoms, kurioms suteikiama Fondo garantija, būdinga tai, kad Bendrijos skolinasi finansų rinkoje ir perskolina lėšas (kompensaciniu pagrindu) šalims, kurios nėra valstybės narės (MFP), arba bendrovėms (Euratomas).

Paskolos grąžinimas suplanuojamas taip, kad atitiktų Bendrijos paimtos paskolos grąžinimo tvarkaraštį. Jei paskolos gavėjas vėluoja ją grąžinti, Komisija nustatytą dieną privalo grąžinti pasiskolintas lėšas iš savų išteklių. Jei vėluojama daugiau kaip tris mėnesius po nustatyto termino, Komisija kompensuoja neįvykdytą išsipareigojimą iš Fondo lėšų.

2.2. Fondo atidėjimų sudarymas

Lėšos Fondui atidedamos pagal bendrojo Europos Sąjungos biudžeto poziciją „Rezervas paskoloms ir paskolų garantijoms, suteiktoms ES nepriklausančioms šalims ir ES nepriklausančiose šalyse“. Metinis rezervo dydis nustatomas 2000–2006 m. finansinėse perspektyvose ir sudaro 200 mln. EUR 1999 m. kainomis.

Atidėjimų sudarymo pagrindas kinta priklausomai nuo taikomos garantijos normos. Visų Euratomo ir MFP paskolų garantijos norma yra 100 %, t. y. finansavimo norma taikoma visai paskolos sumai. Bendra aukščiausia EIB paskoloms suteikiamos garantijos riba kinta priklausomai nuo konkretaus paskolos portfelio. Kiekvieno portfelio atskiroms EIB paskoloms faktiškai teikiama 100 % garantija iki pasiekiamą bendrą aukščiausią ribą⁷. Siekiant nustatyti, kiek lėšų reikia Fondui, visų pirma bendra paskolos suma padauginama iš atitinkamos garantijos normos. Šios sandaugos rezultatas tuomet padauginamas iš finansavimo normos, kuri šiuo metu yra 9 %.

⁶ 90 % visos garantijų sumos 2005 12 31 duomenimis.

⁷ Šiuo metu EIB skolinimo užsienyje įgaliojimo garantijos norma yra 65 %. Tokia pati norma siūloma ir naujam EIB skolinimo užsienyje įgaliojimui. Ankstesniais laikotarpiais įvairiems įgaliojimams nustatoma norma kito (ji buvo 100 %, 75 %, 70 %).

Susitarime dėl naujos 2007–2013 m. finansinės programos numatyta keisti Fondo finansavimo šaltinį – vietoj šiuo metu esančio „saugaus“ biudžete numatyto rezervo pagal *ad hoc* 6 antraštinę dalį pereiti prie finansavimo pagal 4 antraštinės dalies biudžeto eilutę (privalomosios išlaidos). Iš esmės pasikeis būtinųjų biudžeto išteklių asignavimo Fondui būdas⁸. Finansiniuose portfeliuose, papildančiuose susitarimą dėl naujos finansinės programos, numatyta Fondui skirti 200 mln. EUR per metus dabartinėmis kainomis, t. y. 1,4 mlrd. EUR 2007–2013 m. laikotarpiu.

3. FONDO RAIDA IR VEIKLA 2003–2006 M.⁹

3.1. Sąjungos biudžeto saugojimas nuo reikalavimų, susijusių su išipareigojimų nevykdymu

Nuo įkūrimo 1994 m. Fondas veiksmingai atliko pagrindinę savo užduotį sudarydamas sąlygas netrikdomai vykdyti biudžetą. Trukdžius būtų sukėlę neįvykdyti su Sąjungos biudžeto garantija suteiktų skolinimo operacijų finansiniai išipareigojimai. Priedo 2 diagramoje matyti, kaip Fondui pavyko perimti reikalavimų vykdyti Bendrijos garantijoje numatytus išipareigojimus poveikį.

Jei ne Fondas, Bendrijoms būtų keletą kartų tekę panaudoti biudžeto lėšas garantijose numatytiems išipareigojimams vykdyti, o dėl to būtų reikėję perskirstyti asignavimus biudžeto vykdymo metu. Nuo 2003 m. Fondas keturis kartus vykdė reikalavimus dėl finansinių išipareigojimų, kurių bendra suma yra 9,2 mln. EUR. Visi jie buvo susiję su garantijomis EIB paskoloms Argentinos Respublikoje (žr. priedo 1 lentelę, kurioje pateikti išsamūs duomenys apie visas Fondo įplaukas ir išlaidas).

Per 2003–2005 m. Fondas iš Argentinos Respublikos susigražino visą sumą su palūkanomis. Fondui teliko atgauti 1,4 mln. USD (prilygsta 1,2 mln. EUR) dydžio baudos palūkanas.

Tai, kad pastaruoju metu Fondas patiria mažus su finansinių išipareigojimų nevykdymu susijusius nuostolius, nereiškia, kad sumažėjo Fondo rizika. Praeityje daugiausia nuostolių – 303 mln. EUR – buvo patirta 1995 m. Šiuo metu didžiausia kiekvienos atskiros valstybės rizika sudaro 1,8 mlrd. EUR, tačiau, pavyzdžiui, kilus pilietiniam karui, reikalavimai Fondui vykdyti išipareigojimus labai išaugtų, kaip parodė buvusios Jugoslavijos Federacinės Respublikos pavyzdys.

3.2. Fondo turto raida

Priedo 2 diagramoje parodyta, kad nuo 2001 m., kai Fondo turtas buvo didžiausias – 1,8 mlrd. EUR – Fondo turtas sumažėjo.

Dėl naujų skolinimo operacijų ir senų paskolų amortizacijos pasikeitus paskolų su garantija grynajai sumai sumažėjo Fondo dydis, tačiau labiausiai jis sumažėjo dėl naujų valstybių narių įstojimo 2004 m. gegužės 1 d.

⁸ 2006 5 17 Institucijų susitarime (OL C 139, 2006 6 14, 1 p.) buvo pakeistas biudžeto šaltinis, iš kurio asignuojamos lėšos Fondui. Šio pokyčio poveikis ir su juo susijęs Komisijos pasiūlymas dėl naujo atidėjimų sudarymo mechanizmo aptariami 5 skirsnyje.

⁹ Vėliausi turimi galutiniai duomenys yra 2005 m. gruodžio 31 d. Šioje ataskaitoje visi 2006 m. duomenys, jei nenurodyta kitaip, yra išankstiniai apskaičiavimai.

Be asignavimų iš biudžeto rezervo, kitas pagrindinis Fondo įplaukų šaltinis yra palūkanos, gaunamos už jo turtą, kurį Komisijos kontroliuojamas, valdo EIB. Už Fondo turtą gautos palūkanos nuo 2003 m. buvo proporcingos Fondo dydžiui. Tokią tendenciją taip pat lėmė bendras rinkos palūkanų normos sumažėjimas. 2005 m. pabaigoje bendras Fondo turtas buvo 1 299,4 mln. EUR (rinkos verte išskyrus sukauptąsias palūkanas). 75,8 % šios sumos buvo investuota į obligacijas, 24,1 % į indėlius ir 0,1 % buvo laikoma einamosiose sąskaitose. 2005 m. buvo uždirbta 51,6 mln. EUR palūkanų. Grynosios Fondo pajamos iš investicijų, t. y. iš gautų palūkanų atėmus atlygį EIB ir kitas išlaidas, sudarė 50,7 mln. EUR.

Kitas svarbus įvykis – Komisijos sprendimas sudaryti finansinę atskaitomybę pagal Tarptautinių viešojo sektoriaus apskaitos standartų (IPSAS) principus 2005 m. Dėl šio sprendimo Fondo portfelio vertės nustatymas bus mažiau pastovus. Sprendimo poveikis paaiškinamas priedo 1 priedėlyje.

3.3. Biudžetinė drausmė

Dėl Fondo finansavimui skirto rezervo ir Fondo taisyklių naujos paskolos ir garantijos apribotos iki maždaug 3 mlrd. EUR per metus (priklausomai nuo garantijos normos) 2000–2006 m. finansinių perspektyvų laikotarpiu (žr. priedo 2 lentelę). Iš esmės, kai nusprendžiama suteikti naują paskolą arba garantiją, iš rezervo turi būti asignuojama tam tikra paskolos arba garantijos kapitalo dalis. Taigi todėl nuo finansavimo normos ir rezervo dydžio priklauso, kokia yra galima paskolos arba garantijos suma.

2007 m. pradžioje panaikinus rezervą, šis mechanizmas – toks, koks jis yra dabar – nebebus taikomas. Tačiau biudžetinė drausmė ir toliau bus palaikoma kitais mechanizmais. Išlieka pagrindiniai biudžetinės drausmės elementai, kuriais užtikrinama, kad skolinant būtų gautas visiškas Tarybos ir Europos Parlamento pritarimas:

- EIB daugiametis skolinimo užsienyje įgaliojimas 2007–2013 m. laikotarpiu bus apribotas (šis Tarybos sprendimas yra taikytinas maždaug 90 % visų paskolų),
- makrofinansinės pagalbos paskolos skiriamos kiekvienu konkrečiu atveju Tarybai priėmus sprendimą,
- aukščiausia Euratomo paskolų riba yra 4 mlrd. EUR, iš kurių maždaug 85 % jau panaudota. Likutis yra 600 mln. EUR.

4. GARANTIJŲ FONDO PARAMETRAI

Šios ataskaitos paskirtis – išnagrinėti Fondo veiklos bei jo parametrų tinkamumą bėgant laikui ir, jei reikia, pasiūlyti pakeitimus. Kai dėl Fondo veiklos, buvo nustatyta, kad galima būtų tobulinti finansavimo mechanizmą, tad Komisija 2005 m. balandžio mėn. pateikė atitinkamą teisės akto pasiūlymą (žr. 5 skirsnį).

Šiame skirsnyje daroma išvada, kad nėra priežasčių keisti Fondo parametrus. Tačiau kadangi Komisijos pasiūlymai dėl naujo EIB skolinimo užsienyje įgaliojimo ir dėl naujo atidėjimų sudarymo mechanizmo dar nėra priimti ir dar gali būti koreguojami, Komisija ketina pateikti naują išsamią ataskaitą Tarybai ir Europos Parlamentui. Ataskaita būtų baigta vėliausiai 2010 m. arba anksčiau, jei paaiškėtų, kad reikia keisti Fondo parametrai. Ataskaitoje būtų persvarstomi Fondo parametrai po to, kai, atsižvelgiant į patirtį, įgytą taikant naują EIB įgaliojimą, bus nuspręsta dėl atidėjimų sudarymo mechanizmo.

4.1. Pajėgumas

Svarbus rodiklis vertinant Fondo parametų tinkamumą yra Fondo pajėgumas vykdyti įsipareigojimus, susijusius su garantijomis planuojamoms (arba numatomoms) Komisijos (MFP arba Euratomo) ir EIB operacijoms. 2002–2006 m. Fondas buvo pakankamai pajėgus įvykdyti su suplanuotomis ir prognozuojamomis skolinimo operacijomis susijusius įsipareigojimus (žr. priedo 2 lentelę). Todėl artimiausiu metu nėra priežasties keisti Fondo parametrus.

4.2. Pagrindiniai parametrai

Atsižvelgiant į tai, kad vidutinės trukmės laikotarpiu Fondo raida buvo stabili, visų pirma nagrinėtinas yra planuojamos normos parametras. Priėmus Komisijos pasiūlymą dėl naujo atidėjimų sudarymo mechanizmo, finansavimo norma ir EIB garantijos norma taps nebesvarbios, nes Fondui reikalinga suma bus nustatoma gražintinai sumai pritaikant planuojamą normą.

Komisijos tarnybos mano, kad šiuo metu nustatyta 9 % planuojama norma, t. y. Fondo turto vertės ir bendros negrąžintų paskolų su garantija sumos santykis, yra suderintas su esamu Fondo rizikos pobūdžiu. Kadangi mažai tikėtina, kad naujas EIB skolinimo užsienyje įgaliojimas artimoje ateityje iš esmės pakeis Fondo rizikos pobūdį dėl esamų paskolų svorio, nėra priežasčių siūlyti keisti šį parametą.

4.3. Bendrijos garantijų EIB sąlygos (2007–2013 m. naujoji finansinė programa)

Tai, kiek garantijų suteikia Fondas EIB paskoloms užsienyje, kurias jis teikia pagal įgaliojimą, turi įtakos Fondo finansavimo poreikiams tik taikant dabartinės finansavimo taisyklės. Priėmus naują atidėjimų sudarymo mechanizmą, šis parametras nebeturės įtakos Fondo finansavimui.

Be to, atsižvelgiant į tai, kad negrąžintų paskolų dalis paprastai yra maža, ir kad trečiosios šalys turi papildomų garantijų, atrodo, kad 65 % garantija EIB paskolų portfeliui yra pakankamai apdairi. Be to, kaip matyti priedo 3 lentelėje, 2007–2013 m. metinis rizikos padengimo rodiklis šiek tiek mažės.

Atsižvelgiant į tokias aplinkybes, atrodo, kad dabar nėra tinkamas laikas siūlyti keisti garantijos normą.

Taip pat reikėtų paminėti, kad Komisijos pasiūlyme dėl naujo EIB skolinimo užsienyje įgaliojimo Fondo teikiama garantija EIB išplečiama, kad apimtų ne tik EIB suteiktas paskolas, bet ir EIB suteiktas garantijas kitoms finansų įstaigoms. Be to, Komisijos pasiūlyme paaiškinamas garantijos pobūdis – ji bus taikoma tik užsienio valstybės nemokumo rizikai arba politinei rizikai. Kaip šie pokyčiai paveiks Fondo rizikos pobūdį, bus galima įvertinti kitoje išsamioje ataskaitoje, kuri bus pateikta vėliausiai 2010 m.

5. NAUJASIS ATIDĖJIMŲ SUDARYMO MECHANIZMAS

5.1. Pagrindiniai faktai

2005 m. balandžio mėn. Komisija priėmė pasiūlymą¹⁰ (išsamus pasiūlymas pateikiamas priedo 2 priedėlyje) dėl naujo Fondo atidėjimų sudarymo mechanizmo, t. y. taisyklių, reglamentuojančių, kaip Fondo turtas suderinamas su planuojama Fondo suma. Siūlomas pakeitimas atitinka išsamioje Fondo veiklos 2003 m. ataskaitoje nustatytus poreikius. Baigiant rengti šią ataskaitą pasiūlymas buvo vis dar buvo svarstomas Taryboje, tačiau gautos palankios Europos Parlamento¹¹ ir Europos Audito Rūmų nuomonės¹².

Buvo dvi naujojo atidėjimų sudarymo mechanizmo sukūrimo priežastys.

Pirma, patirtis parodė, kad pagal dabartines taisykles dažnai Fondui atidedama daugiau lėšų negu reikia ir dėl to neoptimaliai naudojamos biudžeto lėšos. Ši problema daugiausia kildavo dėl to, kad atidėjimų sudarymo procese neturėta patikimų duomenų apie EIB planuojamas paskolas. Be to, pagal esamas taisykles per metus atliekami keli pervedimai į Fondą ir iš jo, dėl to sukuriama nereikalingos administracinės procedūros, į jas įtraukiant ne tik Komisijos tarnybas, bet ir abi biudžeto valdymo institucijas.

Antra, kaip pirmiau minėta, Institucijų susitarime numatyta, kad nuo 2007 m. sausio 1 d. bus keičiamas Fondo finansavimo šaltinis – specialiai tam skirtą rezervą pakeis finansavimas pagal biudžeto 4 antraštinės dalies eilutę. Dabartinis atidėjimų sudarymo mechanizmas yra nesuderinamas su šiuo perskirstymu biudžete. Jei būtų ir toliau naudojamas dabartinis atidėjimų sudarymo mechanizmas, gali nukentėti biudžeto planavimas ir skaidrumas (žr. priedo 3 priedėlį).

Be to, jei metų pabaigoje netikėtai būtų priimtas nenumatytas ir todėl į biudžetą neįtrauktas sprendimas dėl MFP paskolos, būtų labai sunku arba netgi neįmanoma asignuoti Fondui lėšų pagal Fondo reglamentą. Tokiu atveju tai, kad Fondui skirtoje biudžeto eilutėje nėra numatyta kredito, būtų labai sunku arba neįmanoma rasti būdų, kaip asignuoti reikiamas lėšas į Fondui skirtą biudžeto eilutę, ir todėl Bendrija negalėtų suteikti reikiamos pagalbos.

Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad taikant dabartinį finansavimo mechanizmą ir atsižvelgiant į tai, kad 2007–2013 m. laikotarpiu Fondui numatyta skirti 1,4 mlrd. EUR, didžiausias EIB skolinimo užsienyje įgaliojimas galėtų būti tik 17 mlrd. EUR (tariant, kad nebūtų patiriama jokių nuostolių dėl negrąžintų paskolų ir kad su Euratomu ir MFP susijusios paskolos sudarytų 4,5 mlrd. EUR, išsamiau apie tai žr. priedo 4 lentelę).

5.2. Pagrindiniai naujojo atidėjimų sudarymo mechanizmo principai¹³

Siūlomas naujasis mechanizmas grindžiamas atidėjimais, susijusiais su negrąžintomis paskolų arba paskolų su garantija sumomis, t. y. faktiškais grynosiomis išmokomis (t. y. išmokomis atėmus grąžintas skolos dalis ir panaikintas skolas). Tai yra pagrindinis skirtumas nuo dabartinės sistemos, kurioje finansavimas priklauso nuo teikiamų paskolų, nepriklausomai

¹⁰ COM (2005) 130, 2005 4 5.

¹¹ SP (2006) 1094 OD, 2006 3 17.

¹² Nuomonė Nr. 9/2005 (OL C 313, 2005 12 9, 6 p.).

¹³ Išsamesnės informacijos rasite priedo 3 priedėlyje.

nuo to, kokios sumos buvo faktiškai išmokėtos, nes paskolų išmokėjimas trunka kelerius metus.

Skirtingai nuo dabartinės sistemos, kai iš biudžeto į Fondą lėšos pervedamos kelis kartus per metus, pagal naująją atidėjimų sudarymo sistemą jos bus pervedamos tik vieną kartą per metus. Vienkartinė pervedama suma apskaičiuojama kaip Fondo planuojamos sumos metų gale ir Fondo turto metų gale skirtumas.

Po to einančių metų pradžioje taip nustatyta suma įtraukiama į biudžeto planavimo procesą, o dar kitais metais ji įtraukiama į patį biudžetą ir faktiškai išmokama.

Fondui patyrus nuostolių dėl nesumokėtų paskolų, tiesiogiai bus didinami jo finansavimo poreikiai. Siekiant, kad Fondas ir toliau atliktų savo pagrindinę funkciją, tai yra švelnintų poveikį Sąjungos biudžetui, į pasiūlymą dėl naujo atidėjimų sudarymo mechanizmo įtrauktas ir švelninamasis mechanizmas, kuriame yra nustatyta didžiausia metinė 100 mln. EUR suma. Tai reiškia, kad jei nuostoliai yra didesni už šią didžiausią sumą, jie bus išmokėti Fondui per kelerius metus.

Siekiant išvengti, kad ypač mažai tikėtina atveju, jei susikauptų daug rimtų nuostolių, Fondo planuojama norma nesumažėtų iki kritinio 50 % lygio, numatyta palikti teisinę nuostatą, pagal kurią Komisija galėtų pateikti ataskaitą biudžeto valdymo institucijai dėl išimtinių priemonių Fondui papildyti.

Apibendrinant galima pasakyti, kad pagrindiniai pasiūlymo dėl naujojo atidėjimų sudarymo mechanizmo privalumai yra tokie:

- bus veiksmingiau panaudojamos biudžeto lėšos ir per metus tik kartą bus pervedamos lėšos iš Sąjungos biudžeto į Fondą;
- atidėjimai bus sudaromi remiantis įvairiais buvusiais grynaisiais išmokėjimais, todėl bus daugiau skaidrumo ir biudžeto planavimas taps tikslesnis.

Be to, reikėtų pabrėžti, kad minėtas pasiūlymas tėra techninis patobulinimas, nekeičiantis Fondo principo, kad jo turto vertė turi būti lygi planuojamai sumai (9 % padauginus iš bendros negrąžintų paskolų su garantija sumos).

Pagal naująją atidėjimų sudarymo mechanizmą bus griežčiau reikalaujama, kad santykis tarp paskolų, kurioms suteikta garantija, sumos ir Fondo turto būtų skaidrus. Taikant naująją mechanizmą, būsimos finansinės programos laikotarpiu apskritai lėšų iš biudžeto reikės gerokai mažiau negu taikant dabartinį mechanizmą. Tačiau visi „smūgiai“, pavyzdžiui, reikšmingi pareikalavimai vykdyti įsipareigojimus, dalies lėšų sumažėjimas įstojus naujoms valstybėms narėms ar taikant IPSAS atskaitomybės standartus susidarę Fondo turto vertės svyravimai, turės tiesioginės įtakos Fondo finansavimo poreikiams. Šiek tiek didesnę finansavimo poreikio nepastovumą, kuris yra naujo tobulesnio mechanizmo taikymo kaina, reikės kompensuoti iš biudžeto.

6. PERSPEKTYVA

6.1. Nauja plėtra

2007 m. dvi valstybės taps visateisėmis Sąjungos valstybėmis narėmis, o vadovaujantis Fondo reglamentu, jei trečiosios šalys tampa valstybėmis narėmis, atitinkamoms jų paskoloms taikoma nebe Fondo, o tiesiogiai Sąjungos biudžeto garantija. Todėl apskaičiuota, kad 2007 m. pradžioje dėl plėtros iš Fondo į Sąjungos biudžetą bus perkelta maždaug 260 mln. EUR¹⁴, tad Fondo turtas sumažės.

6.2. Naujas EIB skolinimo užsienyje įgaliojimas

Tariant, kad bus priimtas Komisijos pasiūlymas¹⁵ dėl naujojo 33 mlrd. EUR EIB skolinimo užsienyje įgaliojimo 2007–2013 m. laikotarpiu, naujam atidėjimų sudarymo mechanizmui reikės tik nominalios 1,4 mlrd. EUR sumos, preliminariai šiam laikotarpiui numatytos finansinėje programoje. Net mažai tikėtina atveju, jei ilgą laikotarpį būtų patiriama daug nuostolių dėl daug reikalavimų vykdyti garantinius išsipareigojimus arba (ir) jei sumažėtų Fondo turto vertė, tos sumos vis tiek pakaktų (išsami informacija priedo 5 lentelėje).

6.3. Fondo turto valdymo institucinės tvarkos peržiūra

Laikantis Fondo reglamento, Fondo turtą Komisijos vardu ir jos prižiūrimas valdo EIB. Patirtis rodo, kad bankas šią užduotį visuomet atlikdavo kuo puikiau.

Tačiau dėl išlaidų buvo iškeltas klausimas, ar Fondo turtą turėtų valdyti EIB, ar Komisija. 2003 m. Europos Parlamento Biudžeto kontrolės komitetui (CoCoBu) vykdant apklausą dėl 2002 m. biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūros buvo pasiūlyta, kad Komisijos tarnybos galėtų pigiau valdyti Fondo portfelį, todėl reikėtų apsvarstyti Fondo turto valdymo perdavimą Komisijai. Be to, Europos Audito Rūmai (EAR) keletą kartų jau kėlė klausimą, ar EIB už Fondo turto valdymą gauna tinkamą valdymo mokesčių. Be šių mokesčių Komisijos tarnyboms taip pat tenka padengti nemažas oportunistines išlaidas ir investuoti daug žmogiškųjų išteklių, kad sukurtų ir kontroliuotų investavimo strategiją ir tinkamą likvidumo valdymą¹⁶.

Tiesą sakant, Komisijos tarnybos pačios turi tinkamų priemonių ir daug turto valdymo patirties. Pavyzdžiui, likviduojamos EAPB portfelį, kuris yra maždaug to paties dydžio ir struktūros kaip Fondas, valdo Komisijos tarnybos. Komisijos tarnybų fondų valdymo veikla yra visiškai audituojama, kontroliuojama rizikos valdymo priemonėmis ir vykdoma vadovaujantis geros bankininkystės principais.

Todėl Komisija šiuo metu vertina, ar ji turėtų perimti Fondo turto valdymą. Kai šis vertinimas bus baigtas, Komisija gali pateikti pasiūlymą iš dalies pakeisti Fondo reglamento 6 straipsnį.

¹⁴ Galutiniai duomenys paaiškės tik šių metų pabaigoje.

¹⁵ COM(2006)323, SEC(2006)789 ir 790, 2006 6 22.

¹⁶ Pavyzdžiui, Komisijos tarnybos turi reikiamos informacijos apie Euratomo ir MFP paskolų srautus ir ypatingus srautus, susidarančius dėl, pavyzdžiui, plėtros, priežiūros ir ryšių su EAR.

7. IŠVADA

Nuo 1994 m. Fondas patenkinamai atlieka savo pagrindinę užduotį – švelnina poveikį Sąjungos biudžetui. Jei bus priimtas naujas Komisijos pasiūlymas, biudžetas taps veiksmingesnis.

Šiuo metu nereikia teikti jokio teisės akto pasiūlymo. Tačiau nauja išsami ataskaita turėtų būti baigta vėliausiai 2010 m. arba anksčiau, jei iškils poreikis keisti Fondo parametą.